

**Prognoza oddziaływania na środowisko
Strategii zrównoważonego rozwoju
Gminy Miasta Pszów
na lata 2011 - 2020**

Zamawiający

Gmina Miasto Pszów

Autorzy

Mgr inż. Marta Gwiżdż

Mgr Patryk Swoboda

Opracowanie

Grupa Doradcza Altima Sp. z o.o.

ul. Ligocka 103, budynek 7

40-568 Katowice

Data opracowania

---

lipiec 2012

1	<u>WSTĘP</u>	4
1.1	PODSTAWA FORMALNA OPRACOWANIA	4
2	<u>CHARAKTERYSTYKA STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MIASTA PSZÓW NA LATA 2011-2020</u>	6
2.1	ZAWARTOŚĆ	6
2.2	POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	8
2.2.1	NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA NA LATA 2007-2013 (NSRO)	9
2.2.2	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000 - 2020	9
2.2.3	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	10
2.2.4	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	10
2.2.5	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MIASTA PSZÓW	11
2.3	GŁÓWNE CELE STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MIASTA PSZÓW NA LATA 2011 - 2020	11
2.4	ANALIZA STRATEGII Z PUNKTU WIDZENIA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBLU KRAJOWYM I REGIONALNYM	17
2.4.1	POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA NA LATA 2007-2020 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2011-2014	17
2.4.2	NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA NA LATA 2007-2013 (NSRO)	18
2.4.3	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000-2020	18
2.4.4	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	19
3	<u>ANALIZA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO NA TERENIE PSZOWA</u>	20
3.1	ANALIZA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNYCH ZMIAN PRZY BRAKU REALIZACJI ZAŁOŻEŃ STRATEGII	20
3.1.1	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE I KLIMAT	20
3.1.2	WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	22
3.1.3	POWIERZCHNIA ZIEMI	23
3.1.4	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	25
3.1.5	HAŁAS	25
3.1.6	ODPADY	26
3.1.7	ZABYTKI	27
3.2	ANALIZA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM MOGĄCYM PROWADZIĆ DO TRWAŁYCH PRZEKSZTAŁCEŃ ŚRODOWISKA	28
3.3	ANALIZA ISTOTNYCH PROBLEMÓW ŚRODOWISKA, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH	29
3.4	STAN ŚRODOWISKA NA TERENACH, GDZIE BĘDĄ REALIZOWANE ZAŁOŻENIA STRATEGII	32
4	<u>ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ STRATEGII</u>	34
4.1	RODZAJ I SKALA PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ	34
4.2	WPLYW REALIZACJI STRATEGII NA LUDZI I ŚRODOWISKO	40
4.3	WPLYW REALIZACJI STRATEGII NA DOPRAWY MATERIALNE I ZABYTKI	43
4.4	PRAWDOPODOBIEŃSTWO WYSTĄPIENIA, CZASU TRWANIA, CZĘSTOTLIWOŚCI I ODWRACALNOŚCI ODDZIAŁYWAŃ	44
4.5	INFORMACJE NA TEMAT MOŻLIWYCH SKUMULOWANYCH LUB TRANSGRANICZNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	45
5	<u>OCENA STRATEGII Z PUNKTU WIDZENIA WPLYWU NA ŚRODOWISKO</u>	47

5.1	ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI STRATEGII ORAZ ICH OCENA	47
5.2	UWAGI KOŃCOWE I ZALECENIA	49
6	<u>STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM</u>	<u>51</u>

1 Wstęp

1.1 Podstawa formalna opracowania

Prognoza oddziaływania na środowisko *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020* wykonana została przez Grupę Doradczą Altima Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Miasta Pszów.

Podstawą prawną sporządzenia niniejszej Prognozy jest art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. nr 199, poz. 1227). Artykuł ten nakłada obowiązek przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji dokumentów strategicznych opracowanych przez organy administracyjne.

Zapisy Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. nr 199, poz. 1227) są dostosowaniem prawodawstwa polskiego do postanowień Dyrektywy 2001 / 42 / WE z 27.06.2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

1.1.1. Zakres merytoryczny prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2010 - 2020* wykonana została zgodnie z wymogami art. 51 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227).

Podstawowymi elementami prognozy, zgodnie z w/w ustawą, powinny być:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

1.1.2. Zastosowanie metody oceny

Niniejsza prognoza została stworzona zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. W trakcie prac wykorzystano dostępną literaturę, dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane udostępnione przez Urząd Miasta Pszów. Przy analizie wpływu Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 na środowisko wykorzystano głównie metody opisowe oraz wykorzystano dostępne publikacje, raporty i opracowania dla miasta Pszowa, dotyczące stanu środowiska i zmian w nim zachodzących. W prognozie zostały zanalizowane wszystkie projekty, których realizacja umożliwi wprowadzenie w życie celu strategicznego oraz priorytetów ustanowionych w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów.

1.1.3. Wykorzystane materiały

Przy sporządzaniu niniejszej prognozy wykorzystano następujące materiały:

- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Pszów,
- Dziesiąta ocena jakości powietrza w województwie śląskim, z uwzględnieniem 2011 roku,
- Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020,
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Pszów na lata 2010-2015 - aktualizacja,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,
- Geografia regionalna Polski, Kondracki J., 2001,
- Wybrane zagadnienia dotyczące środowiska w powiecie wodzisławskim, Okularczyk i in., 2000.

2 Charakterystyka Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020

2.1 Zawartość

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 została podzielona na następujące rozdziały:

- 1 Istota i znaczenie Strategii dla rozwoju gminy,
  - a) cele zarządzania strategicznego,
- 2 Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście,
  - a) położenie,
  - b) struktura własnościowa gruntów,
  - c) mienie komunalne, nieruchomości zabudowane,
  - d) tereny i obiekty pokopalniane,
  - e) budżet gminy,
  - f) demografia,
  - g) gospodarka,
  - h) bezrobocie,
  - i) edukacja,
  - j) ochrona zdrowia,
  - k) problemy społeczne,
  - l) mieszkalnictwo,
  - m) infrastruktura drogowa,
  - n) infrastruktura komunalna,
- 3 Analiza SWOT,
- 4 Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Pszowa,
- 5 Wizja miasta - główne przesłanie rozwojowe,
- 6 Cele i kierunki rozwoju miasta,
- 7 Komplementarność Strategii z politykami sektorowymi miasta,
- 8 Planowane projekty strategiczne,
- 9 Potencjalne źródła finansowania,
  - a) środki własne,
  - b) bankowe i pozabankowe instrumenty finansowe,
  - c) fundusze strukturalne,
  - d) umowy z podmiotami ESCO,
  - e) partnerstwo publiczno-prywatne,

- 10 Wdrażanie Strategii,
  - a) polityka promocji i komunikacji,
  - b) wdrażanie założeń strategicznych,
  - c) monitoring i aktualizacja,
  - d) wskaźniki,
  - e) wskaźniki produktu,
  - f) wskaźniki rezultatu,
  - g) wskaźniki oddziaływania,
- 11 Spis ilustracji,
- 12 Spis tabel,
- 13 Załączniki.

Część pierwsza Strategii prezentuje stopień ważności tego dokumentu dla dalszego rozwoju Gminy Miasta Pszów. W tej części zawarte zostały podstawowe cele zarządzania strategicznego.

Część druga Strategii zawiera opis istniejącej sytuacji w mieście, z uwzględnieniem stref: przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej. W kolejnych rozdziałach zwrócono uwagę między innymi na: uwarunkowania ochrony środowiska, infrastrukturę techniczną miasta, strukturę demograficzną oraz społeczną, warunki i jakość życia mieszkańców, jak również przemysł, rolnictwo oraz tereny inwestycyjne.

W *części trzeciej* zestawiono mocne i słabe strony Gminy Miasta Pszów, które jednocześnie są podstawą do omówienia szans i zagrożeń, które mogą wystąpić. Tego typu analiza ukazuje celowość tworzenia i wprowadzenia w życie dokumentów strategicznych, takich jak Strategia.

W kolejnych częściach, *czwartej, piątej oraz szóstej*, zaprezentowane zostały uwarunkowania rozwojowe Miasta, jak również wizja oraz cele i kierunki rozwoju miasta. W celu ułatwienia realizacji celu głównego - strategicznego, wyodrębniono dodatkowo 6 priorytetów operacyjnych, rozdzielonych na 33 kierunki działań. Te ostatnie realizowane będą w ramach projektów inwestycyjnych, szkoleniowych, informacyjno - promocyjnych oraz marketingowych.

Część siódma to wskazanie na powiązanie Strategii z innymi dokumentami strategicznymi, regulujące poszczególne polityki sektorowe w ujęciu lokalnym. Rozdział ten umożliwił wskazanie zapisów innych dokumentów, które zostaną zrealizowane dzięki wprowadzeniu w życie projektów zapisanych w Strategii zrównoważonego rozwoju.

W części ósmej przedstawiono propozycje projektów, głównie o charakterze inwestycyjnym, których realizacja zaplanowana została w celu dalszego rozwoju miasta oraz ograniczenia występujących zjawisk i sytuacji problemowych. Natomiast w części dziewiątej wskazano potencjalne źródła finansowania zaplanowanych działań.

Część ostatnia, *dziesiąta*, to plan wdrażania Strategii w życie, z uwzględnieniem promocji, monitoringu oraz realizacji założonych wskaźników, które powinny zostać osiągnięte dzięki wdrożeniu zapisów Strategii.

2.2 Powiązania z innymi dokumentami

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 jest obecnie najważniejszym dokumentem strategicznym w skali lokalnej, w którym zapisane zostały kierunki rozwoju miasta na najbliższych 10 lat. Jednakże oprócz tego dokumentu istnieje wiele dokumentów istotnych dla polityki gminnej, które w swoich zapisach pośrednio wypełniają założenia Strategii. Dokumenty o charakterze lokalnym zestawione zostały w tabeli 1.

Tabela 1 Powiązanie Strategii z dokumentami o charakterze lokalnym.

Lp.	Nazwa	Sfera polityki rozwoju	Realizowane cele Strategii Rozwoju
1.	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Pszów na lata 2010 - 2015 - aktualizacja	Przestrzenna, gospodarcza, społeczna	PO I, PO II, PO III, PO IV, PO V
2.	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miasta Pszów	Przestrzenna	PO I, PO III, PO IV
3.	Program Ochrony Środowiska - aktualizacja	Przestrzenna	PO IV
4.	Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Pszów - aktualizacja	Przestrzenna	PO IV
5.	Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Pszów na lata 2007-2015	Spoleczna	PO V
6.	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Gminy Miasta Pszów na lata 2012 - 2016	Spoleczna	PO V
7.	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy	Spoleczna	PO V

	w Rodzinie dla Miasta Pszów na lata 2011-2015		
8.	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (aktualizacja w trybie rocznym)	Spoleczna	PO V
9.	Program Współpracy Miasta Pszów z Organizacjami Pozarządowymi na 2012 rok (aktualizacja w trybie rocznym)	Spoleczna	PO V

Dodatkowo, Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 wpisuje się również w zapisy dokumentów strategicznych o zasięgu ogólnokrajowym, jak i międzynarodowym.

2.2.1 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO)

Zadania zawarte w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów są komplementarne z działaniem 5.4 Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia „*Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej*” (cel 5.4.5). Wypełnienie tych zadań umożliwi spełnienie następujących działań zapisanych w NSO:

- rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich oraz
- przywrócenie funkcji społecznych i gospodarczych obszarom przemysłowym i powojskowym.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają te cele jako jedne z podstawowych zadań i najbardziej koniecznych do realizacji zadań.

2.2.2 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 - 2020

Wśród celów Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020 określony został cel IV: *Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturalnego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni*. Cel ten realizowany będzie również poprzez realizację zadań założonych w *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020*.

Cel IV. podzielony został również na określone kierunki działań, z których spełnione zostaną:

- kierunek działań 2: zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic,
- kierunek działań 3: rewitalizacja terenów zdegradowanych.

2.2.3 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Dokument ten jest podstawowym elementem zintegrowanego planowania przestrzennego na szczeblu regionalnym. Zagospodarowanie terenów przemysłowych i centrów miast to działania zatwierdzone przez Sejmik Województwa Śląskiego poprzez ich uwzględnienie w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Kierunki polityki przestrzennej obejmują w szczególności:

- wspieranie tworzenia warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości,
- innowacji gospodarczej i transferu technologii,
- rozwój i wspieranie restrukturyzacji wybranych dziedzin usług publicznych,
- przeciwdziałanie zagrożeniom,
- rewitalizacje dzielnic miejskich,
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej,
- promowanie zwartych miast efektywnie wykorzystujących teren.

2.2.4 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Głównym celem Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego jest *utworzenie nowych podstaw systemu gospodarczego miasta z wykorzystaniem położenia przygranicznego oraz walorów kulturowych i przyrodniczych*. Cel ten realizowany jest poprzez wypełnienie celów strategicznych. Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 przyczyni się do realizacji następujących celów:

- C1- Tworzenie odpowiedniej do potrzeb rynku ilości miejsc pracy poprzez rozwój funkcji produkcyjnych i usługowych o znaczeniu ogólnomiejskim, powiatowym i międzynarodowym.
- C2 - Poprawa jakości życia mieszkańców.
- C3 - Rozwój i modernizacja systemów infrastruktury technicznej i układu komunikacji kołowej.
- C5 - Ochrona wartości, powiązań i ekspozycji elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego miasta.

W dokumencie tym określono również obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji. Obszarami wymagającymi przekształceń są te rejony miasta, których aktualna funkcja lub przeznaczenie nie odpowiadają założonym celom rozwoju miasta. Dotyczy to szczególnie terenów należących do kopalni, a obecnie nieużytkowanych.

2.2.5 Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Pszów

Zaplanowane inwestycje w ramach realizacji zapisów Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów są jednocześnie wypełnieniem zapisów Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Pszów. Do zadań komplementarnych zaliczyć należy:

- rozbudowę sieci kanalizacyjnej na terenie miasta,
- rewitalizację hałdy „Wrzosa” oraz towarzyszących jej osadników,
- przekształcenie i usprawnienie sieci drogowej.

W Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Pszów ustanowiono również następujące priorytety w zakresie ochrony środowiska, które będą spełnione w wyniku realizacji założeń i projektów Strategii:

- ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko,
- zagospodarowanie terenów przemysłowych,
- ochrona wartości, powiązań i ekspozycji elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego miasta,
- ograniczenie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego,
- utworzenie nowych podstaw gospodarowania miastem z wykorzystaniem położenia przygranicznego i walorów kulturowo - przyrodniczych.

2.3 Główne cele Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020

Podstawowym celem wynikającym z realizacji zadań zaplanowanych w ramach Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów jest ograniczenie negatywnych zjawisk zachodzących w sferze przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej funkcjonowania miasta. Zawarta w Strategii analiza aktualnego stanu miasta Pszów, z uwzględnieniem wspomnianych wcześniej sfer, umożliwiła zidentyfikowanie podstawowych problemów, do których zaliczyć należy przede wszystkim:

- stosunkowo wysoki poziom degradacji środowiska naturalnego spowodowany głównie długoletnią eksploatacją złóż węgla kamiennego oraz sąsiedztwem dużych zakładów przemysłowych (branża górnicza oraz energetyczna),
- zanieczyszczenie środowiska glebowego oraz wodnego,
- negatywne oddziaływanie na środowisko składowisk odpadów górnictwa węgla kamiennego,
- stosunkowo wysoki stopień zanieczyszczenia powietrza,
- niska lesistość,
- szkody górnicze,
- problem dzikich wysypisk,
- słabo rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- brak obiektów sportowo - rekreacyjnych o dużym potencjale,
- postępująca degradacja układu drogowego miasta,
- duże zagęszczenie ruchu kołowego (w tym ruchu tranzytowego) w centrum miasta,
- niewydolność układu drogowego,
- brak wyodrębnionego funkcjonalnie centrum miasta,
- brak wyodrębnionego centrum handlowego i społeczno - kulturalnego miasta,
- niewykorzystane i niezagospodarowane obiekty pokopalniane,
- niska atrakcyjność przestrzeni publicznej,
- niedostateczny rozwój bazy gastronomiczno - hotelowej,
- brak znaczących inwestorów poza branżą górniczą,
- zdominowanie potencjału gospodarczego miasta przez przemysł wydobywczy,
- brak instytucji działających na rzecz wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości,
- niski poziom przedsiębiorczości na terenie miasta,
- brak przedsiębiorstw działających w sektorze wysokich technologii,
- niewykorzystanie potencjału dostępnych terenów inwestycyjnych,
- zbyt niski poziom wykorzystania atutów i potencjału rozwojowego miasta,
- niekorzystne trendy w strukturze wiekowej mieszkańców miasta, przejawiające się wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje jednoznacznie na starzenie się społeczeństwa,
- ujemne saldo migracji zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej,
- likwidacja największego pracodawcy w mieście - KWK „Rydułtowy - Anna”,
- brak pełnej kontroli miasta nad sposobem i tempem zagospodarowania terenów pogórnich będących własnością KWK „Rydułtowy - Anna”,

- niekorzystne skutki społeczno-gospodarcze działań restrukturyzacyjnych w przemyśle węglowym,
- migracje zarobkowe mieszkańców za granicę lub do miast ościennych,
- stereotypowy wizerunek miasta jako ośrodka przemysłu wydobywczego,
- wzrost natężenia ruchu kołowego połączony z niewydolnością infrastruktury komunikacyjnej,
- skokowy wzrost ruchu tranzytowego z autostrady A1,
- niestabilność przepisów prawnych, głównie w zakresie dochodów gminy, przy jednoczesnym zwiększaniu zakresu zadań samorządu,
- brak efektywnie funkcjonującej ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym,
- postępująca pauperyzacja i marginalizacja grup społecznych charakteryzujących się niskim stopniem aktywności i zaradności,
- zjawisko dziedziczenia biedy oraz rozwój patologii społecznych,
- bierność grup społecznych szczególnie zagrożonych negatywnymi procesami społecznymi.

Przedstawiona powyżej lista występujących zjawisk o charakterze negatywnym, istotnych dla miasta, wskazuje na konieczność podjęcia konkretnych działań naprawczych. Dlatego też postanowiono sformułować jeden cel strategiczny oraz 6 priorytetów operacyjnych wraz z konkretnymi kierunkami działań, których realizacja umożliwi eliminację lub przynajmniej ograniczenie niektórych negatywnych zjawisk. Będą one realizowane w ramach działań o charakterze inwestycyjnym, szkoleniowym, informacyjno-promocyjnym, a także marketingowym

Celem strategicznym przyjętym dla Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 jest:

Dywersyfikacja i stabilizacja gospodarcza miasta oraz pełne wykorzystanie potencjału rozwojowego Pszowa w kontekście dynamicznych zmian społeczno-gospodarczych.

Proponowane Priorytety Operacyjne oraz kierunki działań to:

PO-I) Wykorzystanie potencjału turystyczno-pielgrzymkowego, rekreacyjnego i kulturalnego miasta

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-I zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

K1.1 - działania skierowane na zachowanie dziedzictwa historycznego i sakralnego miasta,

K1.2 - rozwój lokalnej infrastruktury turystyczno-pielgrzymkowej i sportowo-rekreacyjnej,

K1.3 - tworzenie i rozwój infrastruktury zaplecza turystyczno-pielgrzymkowego,

K1.4 - podwyższanie roli lokalnego rynku usług turystyczno-kulturalnych (ze szczególnym uwzględnieniem turystyki pielgrzymkowej i sakralnej) w strukturze gospodarczej miasta,

K1.5 - działania związane z promocją dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz promocją turystyki pielgrzymkowej miasta.

PO-II) Aktywizacja ekonomiczna miasta i neutralizacja negatywnych efektów restrukturyzacji w górnictwie dzięki podniesieniu konkurencyjności i trwałej reorganizacji struktury gospodarczej

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-II zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

K2.1 - wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej miasta poprzez rozwój infrastruktury wspierającej rozwój gospodarczy,

K2.2 - tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MSP),

K2.3 - rozwój lokalnych Instytucji Otoczenia Biznesu,

K2.4 - wielopłaszczyznowa promocja inwestycyjna i gospodarcza miasta,

K2.5 - kształtowanie systemu edukacyjnego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy,

K2.6 - dywersyfikacja branżowa lokalnej struktury przedsiębiorstw.

PO-III) Kompleksowa rewitalizacja lokalnych terenów przemysłowych

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-III zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

K3.1 - tworzenie spójnej koncepcji rewitalizacji dostępnych terenów pogórnich,

K3.2 - prowadzenie efektywnego dialogu interesariuszy procesu rewitalizacyjnego (miasto, kopalnia, mieszkańcy, inwestorzy),

K3.3 - efektywna promocja lokalnych terenów przemysłowych,

K3.4 - skoordynowana realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

PO-IV) Poprawa jakości i konkurencyjności przestrzeni miejskiej

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-IV zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

- K4.1 - odnowa urbanistyczna obszarów miejskich i uatrakcyjnienie przestrzeni publicznej,
- K4.3 - modernizacja miejskich zasobów mieszkaniowych,
- K4.4 - tworzenie warunków sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnego budownictwa mieszkaniowego,
- K4.5 - rozwój oraz modernizacja infrastruktury technicznej miasta,
- K4.6 - rozbudowa i optymalizacja układu komunikacyjnego miasta,
- K4.7 - ochrona i przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego,
- K4.8 - realizacja przedsięwzięć sprzyjających poprawie efektywności energetycznej.

PO-V) Aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-V zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

- K5.1 - aktywna polityka społeczna w celu neutralizacji zjawisk wykluczenia marginalizacji i bierności,
- K5.2 - walka z bezrobociem oraz negatywnymi skutkami restrukturyzacji w górnictwie poprzez działania skierowane na podnoszenie kwalifikacji, aktywizację zawodową i rozwój osobowościowy mieszkańców,
- K5.3 - przeciwdziałanie migracji mieszkańców poprzez wzmacnianie identyfikacji mieszkańców z miastem oraz kształtowanie tożsamości lokalnej,
- K5.4 - aktywizacja kulturalno-społeczna mieszkańców oraz propagowanie aktywnego stylu życia,
- K5.5 - działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- K5.6 - wsparcie aktywności trzeciego sektora (NGOs) oraz lokalnych instytucji kultury i organizacji sportowych.

PO-VI) Poprawa efektywności zarządzania miastem

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-VI zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

K6.1 - usprawnienie komunikacji wewnętrznej wspierającej efektywną współpracę międzysektorową (samorząd, przedsiębiorcy, NGOs oraz liderów i środowisk lokalnych),

K6.2 - rozwijanie kompetencji personelu oraz podnoszenie sprawności funkcjonowania Urzędu Miasta oraz instytucji miejskich,

K6.3 - inicjowanie działań i projektów lokalnych i ponadlokalnych (realizowanych w kooperacji z sąsiednimi gminami),

K6.4 - budowa pozytywnego wizerunku miasta w otoczeniu.

Projekty o charakterze inwestycyjnym (zestawione w tabeli nr 1), których realizacja przewidziana jest w najbliższym czasie, umożliwią realizację zapisów przedstawionych powyżej priorytetów i kierunków działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów.

Tabela 1 Projekty strategiczne wpisane do Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020

Lp.	Nazwa zadania	Priorytet operacyjny	Główny kierunek działania	Komplementarne kierunki działania
1.	Zagospodarowanie hałdy Wrzosa - Osadniki Mułowe na cele sportowo-rekreacyjne	PO-III	K3.4	K1.2, K2.2, K2.6, K3.3, K5.4
2.	Kompleksowa rewitalizacja centrum miasta	PO-IV	K4.1	K1.4, K2.2, K2.6
3.	Budowa zakładu termicznej utylizacji odpadów	PO-II	K2.6	K2.2, K3.4
4.	Optymalizacja sieci drogowej na terenie Pszowa	PO-IV	K4.6	K2.1, K2.2
5.	Budowa Drogi Głównej Południowej ¹	PO-IV	K4.6	K2.1, K2.2
6.	Budowa sali gimnastycznej przy Gimnazjum	PO-I	K1.2	K5.4
7.	Budowa infrastruktury dla obsługi ruchu pielgrzymkowego na terenie miasta	PO-I	K1.2	K1.3, K1.4, K1.5
8.	Budowa boiska przy Szkole Podstawowej nr 2	PO-I	K1.2	K5.4

¹ Inwestycja o charakterze priorytetowym dla Gminy Miasta Pszów, jednak jej bezpośrednia realizacja pozostaje poza kompetencjami władz miasta.

9.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta	PO-IV	K4.5	K4.7

Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020

2.4 Analiza Strategii z punktu widzenia celów ochrony środowiska na szczeblu krajowym i regionalnym

2.4.1 Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2020 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014

Dokument ten zawiera spis podstawowych celów, które należy realizować w dziedzinie polityki ekologicznej Polski. Zapisano wśród nich między innymi takie jak:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

Służą one realizacji podstawowego (naczelnego) celu, jakim jest: *zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego.*

Zarówno cel główny, jak i cele realizacyjne stanowią podstawę prawidłowego rozwoju kraju pod względem ekologicznym i zrównoważonego rozwoju. Zostały one również ujęte w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów. Zapisane w tym dokumencie planowane inwestycje na etapie eksploatacji spowodują polepszenie jakości powietrza atmosferycznego, a co za tym idzie, wpłyną również pozytywnie na stan całego środowiska przyrodniczego, ochronę klimatu i ochronę życia i zdrowia mieszkańców. Uwzględniona została również ochrona środowiska glebowego przed nielegalnymi wysypiskami śmieci oraz zabezpieczenie przed dalszą degradacją i negatywnym wpływem hałd skały płonnej.

2.4.2 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO)

Założenia tego dokumentu realizują w latach 2007-2013 na terytorium Polski cele polityki spójności Unii Europejskiej. NSRO prezentuje strategię rozwoju społeczno - gospodarczego kraju, w tym cele polityki spójności.

Głównym celem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia jest: *tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.*

Zadania zawarte w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów są komplementarne z działaniem 5.4 Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia “*Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej*” (cel 5.4.5). Wśród dominujących zadań wymienić należy:

- rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich,
- odbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej i transportowej oraz jej funkcjonalnej integracji,
- przywrócenie funkcji społecznych i gospodarczych obszarom przemysłowym i powojskowym
- poprawa stanu środowiska przyrodniczego, poprzez rekultywację odłogów przemysłowych, usuwanie zanieczyszczeń glebowych oraz ograniczeniu zagrożeń, przywracaniu terenów do stanu umożliwiającą im nowe zagospodarowanie.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają te cele jako jedne z podstawowych zadań i najbardziej koniecznych do realizacji. Znalazły one swoje odbicie również w zapisach *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020*.

2.4.3 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020

Dokument ten określa podstawowe zadania, które powinny być spełnione, jak również kształtuje przez nie wizję przyszłości całego województwa śląskiego. Wśród określonych celów strategicznych najważniejszym z punktu widzenia ochrony środowiska jest:

Cel Strategiczny IV: *Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.* Dopelnieniem tego celu jest **3. Kierunek Działań:** *Rewitalizacja terenów zdegradowanych.* Zapisy te częściowo zrealizowało już opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Pszowa, a uzupełnieniem są projekty przewidziane

w ramach realizacji *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020*. Pozostałym założeniom służyć będzie wykonanie przyjętych w nim zadań inwestycyjnych. Specyficzna budowa oraz wygląd miast górniczych w powiązaniu z obecnie trwającym ich przebranzawianiem stanowią dość trudny problem. Część należących niegdyś do kopalni budynków oraz infrastruktury obecnie ulega stałej, pogłębiającej się degradacji. Przeznaczenie tych budynków, jak również terenów zdegradowanych na cele np. rekreacyjno-wypoczynkowe, czy mieszkaniowe pozwoli na zahamowanie ich degradacji i nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

2.4.4 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Zapisy tego dokumentu również uwzględniają potrzebę ochrony środowiska na terenie miast województwa śląskiego. Wyrażone zostało to zapisem **III Celu: Ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych**. Uszczegółowieniem są natomiast poszczególne kierunki polityki przestrzennej województwa:

- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej poprawiającej warunki inwestowania,
- inwestycje z zakresu poprawy jakości środowiska obejmujące między innymi zagadnienia poprawy jakości powietrza atmosferycznego, czystości wód, jakości gleb i klimatu akustycznego, w tym na przykład rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- promowanie zwartych miast efektywnie wykorzystujących teren,
- rewitalizacja terenów zdegradowanych i przemysłowych w miastach, obejmująca między innymi zagadnienia wzmocnienia systemu ekologicznego miast oraz adaptacji zabytków przemysłu i techniki oraz związanych z nimi osiedli patronackich i budownictwa rezydencjonalnego, przede wszystkim w miejskich aglomeracjach.

3 Analiza stanu środowiska naturalnego na terenie Pszowa

Pszów to Gmina miejska leżąca na terenie Powiatu Wodzisławskiego, położonego w południowo - zachodniej części Województwa Śląskiego. Pszów jest najbardziej na zachód położonym miastem aglomeracji rybnickiej, w której jest jednym z najmniejszych ośrodków miejskich.

Miasto graniczy od zachodu z gminą wiejską Lubomia, od południa z gminą miejską Wodzisław Śląski, od wschodu z gminami miejskimi Radlin i Rydułtowy, natomiast od północy z gminą Kornowac należącą do powiatu raciborskiego.

Pszów położony jest na szlaku Pszczyna - Wodzisław Śląski - Racibórz w bezpośredniej bliskości dużych aglomeracji przemysłowych:

- Rybnika - 17 km, - Katowic - 65 km, - Gliwic - 42 km - Raciborza - 16 km.

Posiada dobrą łączność drogową z tymi miastami, znajduje się również w niewielkiej odległości od planowanej autostrady północ - południe.

3.1 Analiza aktualnego stanu środowiska oraz potencjalnych zmian przy braku realizacji założeń Strategii

3.1.1 Powietrze atmosferyczne i klimat

Jakość stanu powietrza na danym terenie wpływa przede wszystkim na komfort i bezpieczeństwo życia ludzi. Jest to jeden z najważniejszych czynników warunkujących prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży. Zanieczyszczenia powietrza prowadzą między innymi do osłabienia układu odpornościowego oraz wielu chorób układu oddechowego i krwionośnego. Dlatego też problem ochrony powietrza powinien stanowić podstawę każdego działania inwestycyjnego. Jakość powietrza na terenie całego Górnego Śląska polepsza się z każdym rokiem, jednak nadal jest ona najgorsza na tle całej Polski. Na terenie Pszowa głównymi czynnikami powodującymi zanieczyszczenie powietrza są:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych - jest to emisja przede wszystkim z zakładów produkcyjnych, ale również z układu komunikacyjnego. Zły stan nawierzchni dróg, zbyt duży ruch w centrum miasta, zły stan techniczny samochodów, brak obwodnicy - wszystkie te rzeczy przyczyniają się do pogarszania jakości powietrza,
- duże zagęszczenie zabudowy - niska emisja - obecnie zdecydowana większość mieszkańców, posiadających własne domy, stosuje w nich ogrzewanie oparte na spalaniu węgla kamiennego. Przeprowadzenie spalania w nieodpowiednich

warunkach powoduje powstawanie wielu związków trujących. Biorąc pod uwagę przestarzałe technologie domowych pieców, nieodpowiednie warunki spalania oraz węgiel o niskiej kaloryczności, mamy do czynienia z szeroko rozwiniętym problemem niskiej emisji,

- emisja niezorganizowana - wprowadzanie zanieczyszczeń bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych, ma to miejsce szczególnie w trakcie spawania, lakierowania czy wypalania traw,
- emisja transgraniczna - jest to emisja zanieczyszczeń z sąsiednich miejscowości, które wraz z prądem powietrznym przenoszone są nad tereny innych miejscowości.

Na terenie miasta Pszów brak jest punktów monitoringu powietrza atmosferycznego. W tabeli poniżej przedstawione zostały uśrednione wyniki pomiaru zanieczyszczenia powietrza na terenie województwa śląskiego. Uzyskane wyniki wskazują jednoznacznie, iż występują przekroczenia jedynie w przypadku pyłu oraz benzo(a)pirenu.

Tabela 2 Klasy stref

Poziom stężenie	Klasa stref	Wymagane działania
stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych	A	brak
stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji	B	określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych
stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony	C	określenie obszarów wartości dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji - opracowanie programu ochrony powietrza (POP)
stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego	D1	
stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.	D2	

Źródło: Dziesiąta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca rok 2011

Tabela 3. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla Powiatu Wodzisławskiego z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

	Ochrona zdrowia ludzkiego								
	PM 10	PM 2,5	Benzo(a)piren	NO ₂	SO ₂	Benzen	O ₃	Pb	As
Pszów	C	C	C	A	A	A	A	A	A

Źródło: Dziesięć roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca rok 2011

Ze względu na skutki zdrowotne najważniejsze są cząstki pyłu o średnicy poniżej 7µm, umożliwiającej ich przeniknięcie do obszaru wymiany gazowej i w konsekwencji do możliwości rozwoju pylicy płuc, większości nowotworów oraz zapalenia pęcherzyków płucnych. Rodzaj choroby wywołanej oddziaływaniem pyłu na układ oddechowy zależy od rodzaju wdychanego pyłu. Natomiast benzo (a) piren wykazuje głównie działanie kancerogenne.

Zgodnie z podziałem klimatycznym Polski według podziału klimatycznego Polski Okołowicza omawiany region należy do obszaru nizin śląsko - wielkopolskich. Występuje tu klimat ciepły, o długim lecie i temperaturze lipca około +18°C oraz średniej temperaturze stycznia około -2°C . Zima trwa 60 do 80 dni, a lato około 100 dni. Opady atmosferyczne wynoszą od 600 do 700 mm. Klimat kształtuje się pod wpływem ciepłych mas powietrza napływających z południa przez Bramę Morawską oraz z zachodu znad ciepłej Niziny Śląskiej.

3.1.2 Wody powierzchniowe i podziemne

Pod względem hydrologicznym Pszów należy do zlewni Odry. Na jego terenie biorą również początek prawobrzeżne jej dopływy, takie jak: Sumina, Nacyna, Syrenka oraz potoki Radlinski i Jedłownicki, które są jednocześnie dopływami Leśnicy. Ze względu na brak prowadzonego monitoringu cieków na terenie miasta Pszów nie można ustalić ich klas czystości. Przypuszczać należy, iż podobnie jak w okolicznych miejscowościach, gdzie taki monitoring jest prowadzony, wody te będą charakteryzowały się zanieczyszczeniami głównie pochodzenia komunalnego. Przemawia za tym również fakt słabego skanalizowania miasta. Dodatkowym problemem na tym terenie są kwaśne wody dołowe. Przeprowadzone badania jakościowe tychże wód nie wykazały jednak możliwości pogorszenia jakości wód powierzchniowych spowodowanych zrzutami wód kopalnianych. Czynniki te zostały prawie całkowicie wyeliminowane ze względu na zaprzestanie procesu wydobywania węgla kamiennego na terenie Pszowa. Na terenie miasta dominują czwartorzędowe poziomy

wodonośne, które wytworzone są głównie z piasków i żwirów polodowcowych. Charakteryzują się one bardzo małą miąższością oraz niewielką zasobnością. Spod tych poziomów stanowią nieprzepuszczalne ły trzeciorzędowe, co całkowicie ogranicza kontakt z wodami niższych poziomów. Poniżej znajduje się poziom trzeciorzędowy, który występują głównie w postaci soczewek. Pobór wód z tego poziomu jest niemożliwy. Do najważniejszych zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych na terenie miasta zaliczyć należy:

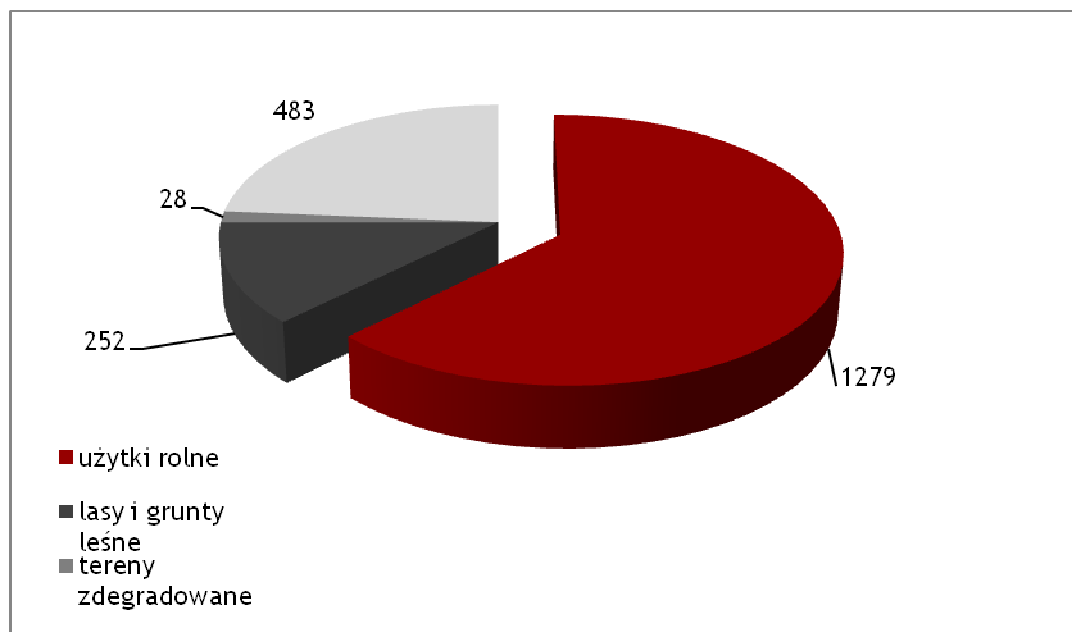
- ścieki socjalno-bytowe z zabudowy mieszkaniowej,
- ścieki deszczowe spływające z dróg, placów i stacji paliw,
- zanieczyszczenia spływające z pól, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych.

W ramach wdrażanej *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020* przewidziano realizację inwestycji z zakresu gospodarki wodno - ściekowej w postaci rozbudowy sieci kanalizacyjnej na terenie miasta.

3.1.3 Powierzchnia ziemi

Obecne ukształtowanie terenu Pszowa spowodowane jest z jednej strony działalnością lodowca i wód płynących, a z drugiej strony dynamicznym rozwojem eksploatacji węgla kamiennego, który to nastąpił w ostatnim trzydziestoleciu. Zróznicowanie terenu umożliwia grawitacyjne przenoszenie mas powietrza atmosferycznego, w związku z czym na terenie miasta brak jest większych kumulacji zanieczyszczeń powietrza. W budowie geologicznej najgłębiej zlokalizowane są pokłady węgla koksującego, na których osadziły się utwory trzecio- i czwartorzędowe, o bardzo zróżnicowanej miąższości. Utwory trzeciorzędowe to głównie ły, piaski margliste oraz gips, a czwartorzędowe to piaski, żwiry, gliny morenowe oraz gliny lessopodobne. Zróznicowanie terenu wynikające z jego budowy geologicznej, jak również spowodowane długą działalnością głębinowej kopalni węgla kamiennego, spowodowało znaczne ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym miasta. Z przedstawionych danych w poniższej tabeli wynika jednoznacznie, iż ponad 60% terenu miasta stanowią użytki rolne. Natomiast zaskakująco mało jest terenów zalesionych, jedynie ok. 12%.

Rysunek 1. Struktura gruntów [ha]

Źródło: Program Ochrony Środowiska

Rozwój rolnictwa na tym terenie był możliwy dzięki występowaniu gleb zaliczanych do III i IV klasy bonitacyjnej, a jednocześnie do kompleksów pszennych bardzo dobrych i dobrych. W mniejszych ilościach do kompleksów żytnich i zbożowo - pastewnych. Gleby te charakteryzują się głównie odczynem kwaśnym lub bardzo kwaśnym, a w niektórych z nich stwierdzono podwyższone zawartości metali ciężkich, co może być spowodowane rozwojem przemysłu wydobywczego. W strukturze gospodarstw rolnych dominują gospodarstwa małe o arearze do 3 ha. Stosunkowo duży udział jest również działek rolnych o powierzchni od 0 do 1 hektara. Gospodarstwa te nastawione są głównie na produkcję roślinną. Wśród uprawianych roślin dominuje pszenica, owies i ziemniaki. Na terenie miasta występują również tereny zaliczane do zdegradowanych. Są to tereny trwale przekształcone przez KWK „Rydułtowy - Anna“, a na których zlokalizowane były głównie obiekty związane z funkcjonowaniem kopalni, ale również składowiska skały płonnej i osadniki mułowe. Wszystkie te tereny objęte są projektami rekultywacji, w wyniku której nastąpi zmiana ich użytkowania. Składowiska odpadów przekształcone zostaną przeważnie w obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym, a tereny pokopalniane wzbogacą ofertę inwestycyjną miasta.

Również w *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020* dokonano zapisu o planowanej inwestycji polegającej na przekształceniu hałdy „Wrzosa” oraz okolicznych osadników na tereny rekreacyjne. Umożliwi to zabezpieczenie przede wszystkim powietrza atmosferycznego przed dalszą emisją szkodliwych pyłów i gazów

powstających w efekcie zachodzących reakcji chemicznych na tym składowisku. Dodatkowo zabezpieczone zostaną przyległe tereny oraz teren samego składowiska przed dalszą degradacją i wymywaniem różnych składników.

Nadanie nowych wartości użytkowych takim obiektom przynosi dwustronne korzyści: z jednej strony dla środowiska, a z drugiej dla mieszkańców, zwiększając komfort ich życia oraz zabezpieczając przed różnymi zagrożeniami, jakimi w tym przypadku mogą być np. pożary hałd.

3.1.4 Środowisko przyrodnicze

- ZBIOROWISKA ROŚLINNE - na terenie miasta dominują ruderalne zbiorowiska roślinne, czyli zbiorowiska powstałe w wyniku działania antropogenizacji. Brak jest szczegółowo przeprowadzonej waloryzacji świata roślinnego, w związku z czym brak jest również możliwości ochrony rzadkich okazów, które mogą występować na tym terenie. Bardzo możliwym wydaje się występowanie na tym terenie płatów żyznej buczyny niżowej oraz łągu jesionowo - olszowego.
- OBSZARY LEŚNE - jedynie około 12% powierzchni miasta pokryta jest zbiorowiskami leśnymi. Są one głównie skupione w zachodniej części miasta w postaci zwartego kompleksu „lasu Syryńskiego“, położonego pomiędzy Pszowskimi Dołami, Lubomią i Syrynią. Pozostałe potacie leśne nie stanowią zwartych obszarów, są bardzo mocno rozproszone. Wszystkie te lasy zostały zakwalifikowane do II strefy uszkodzeń od emisji przemysłowych, jak również do kategorii lasów wodochronnych i glebochronnych.
- ZIELEŃ NIEURZĄDZONA - to głównie zieleń łąkowa dolin potoków oraz zadrzewienia śródpolne w terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- ZIELEŃ URZĄDZONA - wynosi ok. 24 ha na terenie miasta.
- OCHRONA PRAWNA - na terenie miasta brak jest obszarów objętych prawną ochroną.

3.1.5 Hałas

Klimat akustyczny miasta kształtowany jest przez trzy rodzaje hałasu:

- hałas przemysłowy - powodowany jest działalnością zakładów przemysłowych, o różnym stopniu rozwoju. Obecnie na terenie miasta brak jest dużych zakładów przemysłowych, generujących tego typu hałas. KWK „Rydułtowy - Anna” Ruch II, był

głównym emitorem tego rodzaju hałasu. Obecnie hałas ten generowany jest przez dużo mniejsze zakłady i firmy.

- hałas drogowy - powodowany jest ruchem samochodowym. Związany jest on również bardzo mocno z rozwojem przemysłu. Na terenie miasta generowany jest on głównie przez samochody osobowe oraz niewydolny układ komunikacyjny, zły stan nawierzchni dróg, brak obwodnicy, duży ruch tranzytowy przez centrum miasta,
- hałas kolejowy - po zaprzestaniu eksploatacji węgla kamiennego na terenie miasta hałas ten został zminimalizowany prawie do poziomu zerowego. Obecnie jedynymi emitarami są pociągi przejeżdżające przez tereny kopalniane, ale częstotliwość ta jest znikoma.

Ruch uliczny stanowi obecnie podstawowe źródło hałasu na terenie miasta. Dlatego też koniecznym wydaje się wprowadzenie w życie zapisów Strategii związanych z modernizacją całego układu komunikacyjnego, głównie w ścisłym centrum miasta oraz zmniejszenie ruchu w ścisłym centrum poprzez jego wyprowadzenie na planowaną drogę południową. Wpłyne to korzystnie zarówno na zmniejszenie hałasu, jak również na poprawę stanu powietrza atmosferycznego.

3.1.6 Odpady

Dominującym rodzajem odpadów powstającym na terenie miasta Pszów są odpady komunalne. W ich strumieniu najwięcej jest odpadów organicznych, następnie papieru oraz tworzyw sztucznych. Są to odpady generowane przez gospodarstwa domowe. Od 1999 roku na terenie miasta Pszów prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów „u źródła”. W ramach comiesięcznej zbiórki mieszkańcy oddają bezpłatnie odpady: szklane, z tworzyw sztucznych, papieru i tektury oraz odpady metalowe. Dodatkowo w określonych odstępach czasowych prowadzona jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych. Wszystkie te odpady odbierane są przez wyspecjalizowane firmy transportowe, posiadające odpowiednie zezwolenia. Następnie trafiają one na składowiska odpadów komunalnych w okolicznych miejscowościach, co jest spowodowane brakiem tego typu obiektów na terenie miasta. Gospodarka odpadami na terenie miasta regulowana jest zapisami Planu Gospodarki Odpadami Miasta Pszów.

Przetwarzanie odpadów komunalnych jest obecnie najlepszym sposobem ich zagospodarowania. Jednakże nie wszystkie odpady ze strumienia odpadów komunalnych mogą zostać przetworzone lub wykorzystane ponownie. Dlatego też w ramach realizacji

Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów postanowiono zbudować spalarnię odpadów komunalnych.

Przekształcanie termiczne odbywa się w przeznaczonych do tego instalacjach (urządzeniach), na zasadach określonych w przepisach szczegółowych (w tym dotyczących ochrony powietrza).

Termiczne przekształcanie odpadów może być prowadzone w spalarniach odpadów niebezpiecznych, komunalnych, bądź innych niż niebezpieczne i komunalne.

Podczas procesu spalania (szybko przebiegający egzotermiczny proces utleniania) prowadzonego w piecach rusztowych zachodzi szereg zjawisk i zakresów spalania, takich jak: osuszenie odpadów, ich odgazowanie, zgazowanie, a następnie właściwe spalanie.

Spalarnie odpadów powinny być projektowane, budowane, wyposażane oraz eksploatowane w sposób umożliwiający osiągnięcie poziomu przekształcenia termicznego, zapewniającego jak najmniejszą szkodliwość pozostałości (odpadów powstałych w wyniku procesów spalania). W tym celu należy dokonać odpowiedniego doboru technologii termicznego przekształcania, dostosowanego do przewidywanego rodzaju odpadów. Niezbędne jest również wyposażenie spalarni w urządzenia do przerobu i unieszkodliwiania stałych i ciekłych produktów spalania (żużli, pyłów, popiołów).

Suszenie odpadów - to proces intensywnego odparowania powierzchniowo i higroskopijnie związanej wilgoci, nie wymaga dostarczenia tlenu i przebiega w temperaturze 100-250°C.

Odgazowanie odpadów - polega na ulatnianiu z odpadów bardziej lotnych substancji bez udziału tlenu przy temperaturze około 250°C. Głównymi składnikami powstałymi podczas procesu odgazowania są węglowodory, których temperatura zapłonu wynosi około 250-300°C.

Zgazowanie - polega na przejściu paliwa stałego w gazowe przy udziale pary wodnej i powietrza w temperaturze około 700°C, równoległe odbywa się proces spalania.

3.1.7 Zabytki

Na listę dziedzictwa kulturowego wpisane zostały następujące obiekty z terenu Pszowa:

- „Kalwarię Pszowską”,
- Bazylikę Mniejszą pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny,
- zespół „Małej Kalwarii Pszowskiej” wraz z cmentarzem.

3.2 Analiza stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem mogącym prowadzić do trwałych przekształceń środowiska

Wyznaczony obszar miasta, na którym realizowane będą projekty zaproponowane w Strategii, charakteryzuje się przede wszystkim zanieczyszczeniem powietrza oraz licznymi terenami zdegradowanymi i zdewastowanymi działalnością górnictwa podziemnego. Dodatkowo na uwagę zasługują: zakwaszone gleby, niska lesistość, mała bioróżnorodność. Dlatego też zaplanowane działania w ramach Strategii zrównoważonego rozwoju Pszowa zostały tak przygotowane, aby z jednej strony spowodować jak najmniejsze szkody w środowisku w trakcie ich eksploatacji, a z drugiej strony spowodować poprawę stanu środowiska w następnych latach.

Powietrze atmosferyczne - analiza wykazała, iż konieczne jest wprowadzenie ograniczenia niskiej emisji, powodowanej nieodpowiednim procesem spalania w kotłach piecowych, głównie w budynkach jednorodzinnych. Emisja ta zostanie ograniczona dzięki budowie zakładu termicznego przekształcania odpadów, gdzie w sposób kontrolowany i zgodny z wymogami będą utylizowane odpady komunalne. Spowoduje to również ograniczenie składowania odpadów oraz ich transportu na składowiska do sąsiednich miejscowości. Innym sposobem poprawy stanu powietrza na terenie Pszowa będzie poprawa funkcjonalności układu komunikacyjnego, głównie w samym centrum miasta, jak również ograniczenie ruchu kołowego w tej części miasta poprzez wyprowadzenie tranzytu poza obszar (budowa Drogi Południowej).

Na terenie miasta zlokalizowane są również pokopalniane składowiska odpadów - hałda „Wrzosa” oraz osadniki mułowe. Zagospodarowanie tych obiektów na cele rekreacyjno - sportowe spowoduje przede wszystkim ograniczenie ich negatywnego oddziaływania na wszystkie składniki środowiska. Dodatkowo spowoduje rozwój bazy rekreacyjnej, co z kolei wpłynie korzystnie na rozwój fizyczny dzieci i młodzieży, jak i ograniczy w sposób pośredni wykroczenia powodowane przez młodzież.

Środowisko glebowe - tereny pokopalniane, jak również tereny bez sieci kanalizacyjnej zagrożone są degradacją. Dlatego też istotnym jest ich zabezpieczenie poprzez nadanie im nowych funkcji. Zadania te zrealizowane zostaną poprzez budowę na takich terenach boisk i hali sportowej oraz obiektów dla pielgrzymów. Znaczącą rolę odegra tutaj również rozbudowa istniejącej już sieci kanalizacyjnej. Kolejne tereny zabezpieczone zostaną przed wprowadzeniem do nich ścieków. Spowoduje to również ochronę wód podziemnych i podniesieni ich jakości.

Zaniechanie zmian - w kolejnych latach - wiązać się będzie z dalszym pogłębianiem się dewastacji środowiska, a w przyszłości koniecznością przeznaczenia znacznie większych nakładów finansowych na jego odtworzenie i przywrócenie właściwego charakteru. Wszystkie zaplanowane działania spowodują jedynie pozytywne, długofalowe oddziaływania na te komponenty środowiska.

3.3 Analiza istotnych problemów środowiska, w szczególności dotyczących obszarów chronionych

Eksploatacja węgla kamiennego na terenie miasta Pszów umożliwiła jego bardzo intensywny rozwój. Zarówno gospodarczy, jak i społeczny. Miasto to uważane było przez długi okres za jedno z najlepiej prosperujących na terenie Górnego Śląska, a funkcjonująca kopalnia KWK „Rydułtowy - ANNA“ dawała przez wiele lat zatrudnienie osobom również z całego regionu. Łącznie z funkcjonowaniem kopalni rozwijały się instytucje oraz firmy współtowarzyszące, bez których kopalnia nie mogłaby działać. Lata świetności zakończyły się razem z podpisaniem decyzji o stopniowym zamykaniu kopalni ze względów ekonomicznych. Okres działalności wpłynął bardzo negatywnie na stan środowiska przyrodniczego. Spowodowane było to licznymi szkodami górniczymi na terenach eksploatacji, zanieczyszczeniem powietrza przez zwiększoną liczbę pojazdów oraz proces wydobywczy, zmianami w warunkach wodno - gruntowych oraz zajmowaniem licznych terenów zarówno pod obiekty kopalniane, ale również pod np. składowiska odpadów wydobywczych. Całkowitej zmianie uległ krajobraz miejski. Obecnie do tych negatywnych skutków zaliczyć należy coraz większą liczbę obiektów opuszczonych przez kopalnie, które ulegają dewastacji, zagrażając środowisku, ale również niekorzystnie wpływając na wizerunek całego miasta. Pozostawione i niezrehabilitowane tereny, pogórnice obiekty pozostałe i ulegające ciągłej dewastacji, przebranzawianie miasta oraz inne zmiany społeczno-gospodarcze doprowadziły do naocznego osłabienia pozycji miasta w regionie i województwie. Dlatego też konieczność naprawienia szkód w środowisku stała się obecnie priorytetem. W Programie Ochrony Środowiska wskazano na podstawowe działania, które należy wprowadzić w życie w procesie “naprawy” środowiska i zabezpieczenia przed dalszą degradacją. Są to między innymi:

1. W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:
  - wdrożenie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie miasta Pszowa,
  - kontynuacja programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony powietrza,

- dalsze działania termomodernizacyjne w budynkach komunalnych,
- tworzenie stref buforowych pomiędzy nowoprojektowanymi centrami przemysłu czy usług, a terenami zabudowy mieszkaniowej,
- dbałość o stan techniczny dróg,
- w planach zagospodarowania przestrzennego wydzielenie terenów pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej (mogącej być potencjalnymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza),
- opracowanie projektów dla ekologicznego wykorzystania węgla,
- projekt włączenia Pszowa w infrastrukturę zintegrowanego transportu i komunikacji,
- uruchomienie projektu obejmującego zagadnienie nowoczesnych systemów budownictwa w ramach europejskiego programu „Energia, Środowisko i Zrównoważony Rozwój”,
- realizacja budowy obwodnicy tj. Drogi Południowej,
- zintegrowany projekt utrzymania i rozwoju infrastruktury technicznej miasta z zastosowaniem użycia alternatywnych źródeł energii.

2. W zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem jonizującym:

- utworzenie stref buforowych pomiędzy nowoprojektowanymi centrami przemysłu, rzemiosła i usług, a terenami zabudowy mieszkaniowej,
- minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez planowe remonty i modernizację dróg,
- kontynuacja programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem,
- stworzenie systemu monitoringu środowiska Miasta Pszów ze względu na szkodliwe oddziaływanie pól elektromagnetycznych,
- ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska.

3. W zakresie ochrony wód:

- rozpoznanie problemu starych studni kopanych - ewidencja i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem,
- rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego ze szczególnym uwzględnieniem tzw. małej retencji,
- wymiana wodociągów z rur stalowych i innych niż z tworzywa sztucznego,

- wymiana przyłączy wodociągowych z rur stalowych i innych niż z tworzywa sztucznego,
  - rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami na nowych terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i cele komercyjne,
  - rozbudowa oczyszczalni ścieków „Pszów”,
  - budowa kanalizacji sanitarnej,
  - budowa oczyszczalni przydomowych na terenach zabudowy rozproszonej,
  - budowa kanalizacji deszczowej,
  - ochrona, restytucja i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych,
  - edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody,
  - propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne.
4. W zakresie ochrony powierzchni ziemi:
- okresowe badania gleb na zawartość metali ciężkich i odczyn pH,
  - ukształtowanie i zagospodarowanie w kierunku rekreacyjno - sportowym terenu zwałowiska „Wrzosa” KWK „Rydułtowy - Anna”,
  - wykorzystanie nieużytków na uprawy energetyczne,
  - organizacja lekcji wychowania ekologicznego dla dzieci i młodzieży oraz szkoleń dla rolników z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej
5. W zakresie ochrony przyrody:
- tworzenie warunków do zwiększania dostępu mieszkańców miasta do terenów zieleni miejskiej, sportu, rekreacji i wypoczynku,
  - rekultywacja terenów składowisk przemysłowych w kierunku bioklimatycznym, z dodatkowymi funkcjami rekreacyjno-sportowymi (park „Wrzosa”),
  - wyznaczenie i budowa systemu rekreacyjnych tras rowerowych i szlaków turystycznych,
  - ochrona wyróżniających się elementów dziedzictwa kulturowego i cennych ekspozycji krajobrazowych,
  - podnoszenie świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

6. W zakresie gospodarki odpadami:

- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami w mieście (konieczność selektywnej zbiórki, ograniczenie powstawania odpadów, konieczność wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, itp.),
- zastąpienie niskiej jakości paliw stałych paliwami ekologicznymi lub innymi nośnikami energii,
- zmniejszenie ilości produkowanych odpadów,
- wprowadzenie technologii niskoodpadowych,
- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów organicznych, które mogą być poddane procesowi kompostowania poza terenem Miasta,
- wzrost stopnia wykorzystania surowców wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych,
- wzrost poziomu odzysku surowców z odpadów poprzez wprowadzenie nowych technologii segregacji,
- rozwój systemu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, oraz systemu ich magazynowania i wywozu na składowisko odpadów niebezpiecznych.

Przedstawione powyżej zalecenia dla miasta Pszowa w ramach podniesienia jakości stanu środowiska są obecnie realizowane w ramach różnych projektów. Tylko i wyłącznie współdziałanie kilku inwestycji oraz prawidłowe ich zaplanowanie i przeprowadzenie może przynieść zamierzony efekt. Dlatego też w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów znalazły one swoje odbicie w proponowanych do przeprowadzenia inwestycjach.

3.4 Stan środowiska na terenach, gdzie będą realizowane założenia Strategii

Degradacja środowiska na całym terenie województwa śląskiego, spowodowana wieloletnią eksploatacją węgla kamiennego, wymusza przeprowadzenia wielu projektów rewitalizacyjnych, dotyczących rekultywacji i rewitalizacji. Teren Pszowa nie odbiega zasadniczo od terenów innych miast górniczych na terenie całego województwa. Niska lesistość, zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, zły stan dróg oraz rozwiązań komunikacyjnych, duża liczba terenów zdegradowanych i zdewastowanych oraz nieużytków, wysoka energochłonność budynków oraz zły stan jakościowy wód i gleb to tylko niektóre z wielu występujących negatywnych procesów w środowisku przyrodniczym.

Dlatego też postanowiono między innymi w ramach Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów spowodować ograniczenie lub całkowite zaprzestanie tych procesów. Są to działania niezmiernie potrzebne zarówno dla poprawy jakości stanu środowiska, jak i dla podniesienia komfortu życia mieszkańców. Brak ich realizacji przekładałby się na szereg negatywnych konsekwencji, takich jak:

- pogłębianie degradacji i dewastacji nieużytkowanych i zdegradowanych terenów,
- pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego,
- intensyfikację natężenia zanieczyszczeń pochodzących z emisji spalin samochodowych,
- utrzymywanie niskiego poziomu bioróżnorodności,
- zanieczyszczenie środowiska glebowego i wodnego w wyniku braku kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- zanieczyszczenie środowiska glebowego i wodnego,
- dalsze pogarszanie wydolności układu komunikacyjnego,
- emisja zanieczyszczeń w wyniku źle prowadzonych procesów spalania,
- spalanie odpadów komunalnych,
- obniżanie atrakcyjności miasta,
- podnoszenie kosztów życia,
- obniżenie komfortu życia mieszkańców,
- obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta.

4 Analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko związanych z realizacją Strategii

4.1 Rodzaj i skala przewidywanych oddziaływań

Przeprowadzenie inwestycji zaplanowanych w ramach realizacji Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020 spowoduje jednoczesną realizację zapisów wielu dokumentów o znaczeniu zarówno lokalnym, jak i wojewódzkim oraz krajowym. Zaplanowane działania w ramach tego dokumentu obejmują jedynie strefy przestrzenną oraz gospodarczą. Pośrednio jednak również strefę społeczną. W związku z realizacją projektów głównie budowlanych wystąpią na określonych obszarach oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Oddziaływania te na etapie realizacji będą miały przede wszystkim charakter lokalny, a więc występować będą one na określonym, niewielkim obszarze oraz będą ograniczone w czasie. W fazie eksploatacji natomiast występować będzie jedynie pozytywne oddziaływanie na środowisko całego terenu miasta, co będzie zaplanowanym efektem ekologicznym tych inwestycji.

Faza realizacji inwestycji (budowy)

Etap realizacji inwestycji związany jest głównie z intensyfikacją oddziaływania planowanych inwestycji na środowisko. Dotyczy to przede wszystkim inwestycji budowlanych (zakład termicznej przeróbki odpadów oraz sala gimnastyczna), rozbudowy lub przebudowy układu komunikacyjnego i sieci kanalizacyjnej, czy rewitalizacji centrum miasta i hałdy Wrzosa. Oddziaływania te są krótkotrwałe i występują na ściśle określonym obszarze, na którym dana inwestycja ma zostać zrealizowana. Oddziaływania na tym etapie związane są głównie z przeprowadzeniem prac z wykorzystaniem ciężkiego sprzętu, jak i specjalistycznych maszyn. W związku z tym największy wpływ na środowisko na etapie budowy będą miały:

- emisja zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliwa w silnikach spalinowych pojazdów mechanicznych używanych w trakcie prac budowlanych,
- hałas spowodowany pracą sprzętu mechanicznego,
- oddziaływanie na środowisko glebowe ciężkiego sprzętu poprzez nadmierne ugniatanie, jak również poprzez zmiany w strukturze gleb spowodowane układaniem nowych fragmentów sieci kanalizacyjnej,
- odpady powstające w czasie wykonywania robót ziemnych i budowlanych.

Warto również wspomnieć, iż na tym etapie istnieje największe zagrożenie wystąpieniem awarii, szczególnie sprzętu mechanicznego, co może skutkować np. wyciekami substancji

ropopochodnych do środowiska gruntowego i wodnego. Wśród zaplanowanych inwestycji wszystkie będą miały negatywny wpływ na etapie budowy, a w szczególności:

- przebudowa centrum miasta,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
- budowa obiektu sportowo - rekreacyjnego „Wrzosey”,
- modernizacja układu komunikacyjnego.

Pozostałe inwestycje będą powodowały mniejsze utrudnienia w trakcie ich realizacji. Nie oznacza to jednak, iż na etapie realizacji będą zupełnie pozbawione negatywnego oddziaływania.

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne będzie występowało w trakcie większości prac. Spowodowane będą one dodatkową emisją spalin pochodzących z samochodów oraz maszyn używanych do prac, jak i pyłów oraz gazów w trakcie prac malarskich, spawalniczych itp.

Hałas

W związku z użyciem ciężkiego sprzętu samochodowego oraz wielu maszyn kolejnym oddziaływaniem będzie zwiększony poziom emisji hałasu. Oddziaływanie to będzie miało największy wpływ na mieszkańców terenów położonych w bezpośrednim otoczeniu planowanych inwestycji.

Oddziaływanie na środowisko gruntowo-wodne oraz gospodarkę gruntowo-wodną

Prowadzenie prac z użyciem samochodów i maszyn stanowi zagrożenie dla środowiska gruntowego i wodnego. Zanieczyszczenie środowiska może wystąpić w przypadku niekontrolowanego wycieku substancji ropopochodnych. Innym rodzajem oddziaływania na te elementy środowiska będzie zachwianie stosunków wodnych w trakcie prac głębinowych (np. kopanie fundamentów, wykonywanie podkładów). Innym skutkiem będzie również zaburzenie struktury naturalnie występujących gleb w wyniku prowadzenia prac związanych z układaniem rur kanalizacyjnych. Spowoduje to wymieszanie poziomów genetycznych, a nawet całkowite ich zniszczenie. Dodatkowo warto zwrócić uwagę przy planowaniu robót na ograniczenie ilości przejazdów ciężkiego sprzętu po terenach nieutwardzonych. To z kolei doprowadza do nadmiernego ugniatania gleby, a w konsekwencji do całkowitego wolnych przestrzeni (spadek porowatości), co z kolei skutkuje bardzo niekorzystnymi warunkami do wzrostu i rozwoju roślin.

Oddziaływanie na roślinność

W przypadku niektórych inwestycji koniecznym będzie usunięcie roślinności wysokiej. Oprócz tego istnieje możliwość uszkodzenia korzeni drzew, które w wyniku tego mogą ulec przesuszeniu lub przemarznięciu.

Odpady

W trakcie prac generowane będą różnego rodzaju odpady: odpady w postaci nadwyżki ziemi, odpady asfaltowe, odpady związane z eksploatacją maszyn i pojazdów, jak np. olej odpadowy, smary i inne, złom stalowy, zniszczone kable, żwir, materiały konstrukcyjne, materiały ceramiczne, szkło, drewno, tworzywa sztuczne, azbest, odpady bytowe pracowników, odpady pochodzące z prac remontowych np. gruz budowlany. Część z tych odpadów klasyfikowana jest jako odpady niebezpieczne. Dlatego też, istotnym punktem organizacyjnym placu budowy jest stworzenie odpowiedniego miejsca na składowanie tych odpadów. Zabezpieczy to przed przedostaniem się ich do środowiska.

Faza eksploatacji

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne

Zdecydowana większość zaplanowanych inwestycji spowoduje polepszenie stanu jakości powietrza na terenie Pszowa. Możliwe będzie to dzięki wykonaniu licznych prac związanych z przekształceniem układu drogowego. W tym przypadku związane będzie to ze zmniejszeniem emisji spalin, która powinna zostać ograniczona dzięki usprawnieniu systemu komunikacji oraz poprawie jakości nawierzchni dróg. Również przekształcenie hałdy Wrzosy w obiekt sportowo - rekreacyjny spowoduje zabezpieczenie powietrza atmosferycznego przed dalszą emisją związków powstających w trakcie przemian chemicznych zachodzących na tym obiekcie.

Hałas

Oddziaływanie na klimat akustyczny związane będzie przede wszystkim z liczbą samochodów przejeżdżających przez teren miasta, jak również z liczbą nowych zainstalowanych urządzeń klimatycznych i chłodniczych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi urządzenia te nie powinny przekroczyć ok. 75 dB.

Odpady

Największe znaczenie będzie tutaj odgrywała budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych. Umożliwi to ograniczenie składowania odpadów na składowiskach, a co za tym idzie ich negatywne oddziaływanie na wszystkie elementy środowiska przyrodniczego. Zmniejszeniu również ulegnie ilość odpadów spalanych w domowych piecach, gdzie proces ten zachodzi w złych warunkach i powoduje emisję szkodliwych związków chemicznych do atmosfery.

Środowisko glebowe

Zabezpieczenie środowiska glebowego przed niekontrolowanym wprowadzaniem ścieków poprzez rozszerzenie sieci kanalizacyjnej. Wpłynie to korzystnie na wartość gleb oraz na jakość wód podziemnych. Zmieni się również oddziaływanie ruchu samochodowego na gleby - ograniczenie ich zanieczyszczenia poprzez zmniejszenie spalania paliw w płynnym ruchu samochodów po terenie Gminy Miasta Pszów.

Oddziaływanie na ludzi

W perspektywie długoterminowej planowane inwestycje mają w znacznym stopniu wpłynąć na polepszenie jakości życia mieszkańców głównie poprzez:

- poprawę jakości warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizowanym,
- ograniczenie zjawiska patologii,
- podniesienie estetycznego wizerunku miasta,
- uporządkowanie ładu przestrzennego miasta,
- wzrost atrakcyjności miasta,
- wzrost liczby turystów odwiedzających miasto,
- zwiększenie oferty sportowo-rekreacyjnej na obszarze rewitalizowanym,
- promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na drogach,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa sanitarnego i epidemiologicznego,
- poprawę stanu infrastruktury technicznej w mieście.

4.1.1. Ekologiczne efekty realizacji Strategii

Pod pojęciem efektu ekologicznego należy rozumieć skumulowany wynik działań prowadzących do poprawy jakości ogółu środowiska.

Realizacja projektów założonych w ramach Strategii zrównoważonego rozwoju miasta Gminy Pszów umożliwi:

- podniesienie jakości życia mieszkańców,
- ograniczenie dalszej degradacji terenów i budynków,
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego miasta,
- zabezpieczenie środowiska glebowego i wodnego,
- zagospodarowanie terenów przemysłowych,
- zmianę wizerunku estetycznego miasta,
- uporządkowanie ładu przestrzennego.

Podniesienie jakości życia mieszkańców będzie wiązało się przede wszystkim z:

- podniesieniem poziomu bezpieczeństwa na szlakach komunikacyjnych,
- ograniczeniem negatywnego oddziaływania komunikacji na zdrowie mieszkańców,
- propagowaniem aktywnego trybu spędzania wolnego czasu,
- rozszerzeniem bazy rekreacyjno-sportowej miasta,
- rozszerzenie infrastruktury pielgrzymkowej,
- podniesieniem atrakcyjności miasta,
- poprawą wizerunku dzielnic pogórnich.

Ograniczenie dalszej degradacji terenów zostanie zrealizowane dzięki ich wykorzystaniu na inne cele, nadaniu im nowych funkcji oraz przeprowadzeniu prac rekultywacyjnych i rewitalizacyjnych. Zostaną one w ten sposób zabezpieczone oraz podniesiona zostanie atrakcyjność wizualna miasta.

Poprawa jakości powietrza będzie skumulowanym efektem realizacji wszystkich działań zapisanych w Strategii. Spadek ilości spalanych surowców kopalnych oraz odpadów komunalnych, spadek emisji spalin samochodowych, obniżenie emisji pyłowych umożliwią poprawę stanu powietrza.

Zabezpieczenie środowiska glebowego oraz wód powierzchniowych i podziemnych osiągnięte zostanie dzięki zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery, jak również poprzez rekultywację obiektów pogórnich. Przyczyni się do tego również budowa spalarni odpadów, dzięki czemu likwidacji ulegną nielegalne wysypiska śmieci, co z kolei zabezpieczy również lasy i inne tereny zielone.

Klimat akustyczny miasta ulegnie zdecydowanej poprawie dzięki trwającym już obecnie inwestycjom związanym z przebudową układu komunikacyjnego w centrum miasta oraz

planowaną budową Drogi Południowej. Spowoduje to odciążenie centrum miasta od ruchu samochodowego oraz wpłynie korzystnie również na stan powietrza atmosferycznego.

4.1.2. Wpływ realizacji Strategii na obszary chronione, w tym objęte siecią NATURA 2000

Na terenie miasta Pszów oraz w jego najbliższej okolicy nie występują tereny należące do europejskiej sieci NATURA 2000. Jednocześnie brak jest również innych form prawnej ochrony przyrody na terenie miasta i gminy. W związku z tym planowane działania nie będą oddziaływały na tereny chronione oraz tereny NATURA 2000.

4.1.3. Potencjalne zmiany w środowisku w wyniku braku działań zapisanych w Strategii

Wprowadzenie w życie zapisów Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020 spowoduje istotne ożywienie tego terenu. Ożywienie to dotyczyć będzie głównie strefy przestrzennej oraz gospodarczej, pośrednio społecznej. Podstawowym celem zrównoważonego rozwoju jest wprowadzenie zmian we wszystkich elementach środowiska polegających na jego oczyszczeniu lub zmniejszeniu ilości wprowadzanych zanieczyszczeń. Ma to szczególne znaczenie w przypadku takich miast jak Pszów, gdzie poziom degradacji i dewastacji środowiska jest szczególnie bardzo wyraźny, a czego przyczynę należy upatrywać przede wszystkim w górniczym charakterze miasta oraz obecnym „zamieraniu“. Brak realizacji zapisów *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020* spowoduje:

- dalszą degradację i dewastację środowiska,
- dalsze pogarszanie się jakości powietrza atmosferycznego,
- jeszcze większą niewydolność układu komunikacyjnego,
- utrzymanie się niskiego poziomu bioróżnorodności,
- powiększenie się ilości terenów zdegradowanych,
- dalszą degradację terenów już zdegradowanych,
- zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego,
- negatywny obraz miasta pokopalnianego,
- ograniczenie inwestycji na terenie miasta,
- spadek rozwoju gospodarczego miasta,
- spadek poziomu ekologicznego rozwoju miasta,
- spadek atrakcyjności miasta.

4.2 Wpływ realizacji Strategii na ludzi i środowisko

1. Zagospodarowanie hałdy Wrzosa - Osadniki Mułowe na cele sportowo-rekreacyjne

Charakterystyka: zagospodarowanie w kierunku rekreacyjno - sportowym składowiska odpadów wydobywczych KWK „Rydułtowy - Anna“.

(a) Wpływ na ludzi:

- rozbudowa bazy rekreacyjno - sportowej,
- podniesienie atrakcyjności miasta,
- promocja aktywnego trybu życia,
- ograniczenie negatywnych zjawisk wśród młodzieży,
- wzrost integracji mieszkańców.

(b) Wpływ na środowisko:

- przekształcenie krajobrazu,
- wygaszenie pól pożarowych,
- ograniczenie negatywnego oddziaływania składowiska na gleby, wody i powietrze,
- zabezpieczenie terenu przed dalszą degradacją,
- podniesienie jakości powietrza atmosferycznego,
- wprowadzenie roślinności zielonej (wysokiej i niskiej).

2. Kompleksowa rewitalizacja centrum miasta

Charakterystyka: kompleksowa rewitalizacja centrum miasta umożliwiająca integrację funkcjonalną centralnej części miasta poprzez spójne zagospodarowanie centrum miasta na cele kulturalno - rekreacyjne.

(a) Wpływ na ludzi:

- podniesienie poziomu bezpieczeństwa,
- wzrost atrakcyjności centrum miasta,
- utworzenie nowych miejsc parkingowych,
- poprawa jakości życia mieszkańców.

(b) Wpływ na środowisko:

- zagospodarowanie terenu i jednoczesne zabezpieczenie go przed dalszą degradacją,
- wprowadzenie nowych elementów zieleni,

ograniczenie poziomu hałasu.

3. Budowa zakładu termicznej utylizacji odpadów

Charakterystyka: budowa zakładu termicznej utylizacji odpadów

(a) Wpływ na ludzi:

- poprawa wizerunku miasta,
- zabezpieczenie przed roznoszeniem chorób przez dzikie zwierzęta,
- podniesienie komfortu życia,
- podniesienie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.

(b) Wpływ na środowisko:

- likwidacja niebezpiecznego oddziaływania składowisk odpadów na środowisko gruntowo - wodne oraz powietrze atmosferyczne,
- podniesienie jakości stanu środowiska na terenie miasta,
- ograniczenie zajmowania terenów na cele składowania,
- ograniczenie infiltracji wód składowiskowych oraz emisji gazów.

4. Optymalizacja sieci drogowej na terenie Pszowa

Charakterystyka: przebudowa ulic wraz z ich rozbudową i budową kanalizacji deszczowej.

(a) Wpływ na ludzi:

- podniesienie poziomu bezpieczeństwa,
- odciążenie centrum miasta,
- podniesienie atrakcyjności miejscowości.

(b) Wpływ na środowisko:

- ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, gleb i wód,
- ograniczenie emisji spalin.

5. Budowa Drogi Głównej Południowej

Charakterystyka: pszowski odcinek drogi szybkiego ruchu mającej połączyć Wodzisław Śląski, Pszów, Rydułtowy, Gminę Godów, Gminę Mszana, Jastrzębie-Zdrój oraz Pawłowice z budowanym zjazdem autostrady A1 w Mszanie.

(a) Wpływ na ludzi:

- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa pieszych i zmotoryzowanych,
- Zmniejszenie ruchu w centrum miasta,
- Udrożnienie ruchu,
- Polepszenie klimatu akustycznego poprzez ustawienie ekranów akustycznych,
- Podniesienie atrakcyjności miasta.

(b) Wpływ na środowisko:

- Obniżenie emisji spalin do powietrza atmosferycznego w centrum miasta,
- Zmniejszenie poziomu hałasu,
- Wyłączenie gruntów pod budowę.

6. Budowa sali gimnastycznej przy Gimnazjum

Charakterystyka: rozbudowa infrastruktury towarzyszącej szkole (sala gimnastyczna).

(a) Wpływ na ludzi:

- podniesienie poziomu świadczonych usług edukacyjnych,
- podniesienie bezpieczeństwa uczniów,
- prawidłowy rozwój fizyczny dzieci i młodzieży,
- propagowanie aktywnego stylu życia,
- ograniczenie patologii wśród dzieci i młodzieży,
- organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- ograniczenie niebezpieczeństwa w szkole i na boiskach,
- podniesienie atrakcyjności okolicy,
- rozszerzenie oferty zajęć z wychowania fizycznego.

(b) Wpływ na środowisko:

- odpowiednie zagospodarowanie terenu,
- uporządkowanie terenów wokół szkoły,
- trwałe przekształcenie środowiska glebowego pod budowę sali gimnastycznej.

6. Budowa infrastruktury dla obsługi ruchu pielgrzymkowego na terenie miasta

Charakterystyka: rozbudowa infrastruktury do obsługi pielgrzymów.

(a) Wpływ na ludzi:

- podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz osób przyjeżdżających,
- podniesienie poziomu atrakcyjności miejscowości,
- zwiększenie liczby możliwych do przyjęcia pielgrzymek,
- miejsce przyjazne dla osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie zainteresowania obiektami sakralnymi,
- utworzenie nowych miejsc pracy.

(b) Wpływ na środowisko:

- odpowiednie zagospodarowanie terenu,
- trwałe przekształcenie środowiska glebowego pod budowę infrastruktury do obsługi ruchu pielgrzymkowego,
- wprowadzenie dodatkowej roślinności,
- urozmaicenie krajobrazu miejskiego.

7. Budowa boiska przy Szkole Podstawowej nr 2

Charakterystyka: rozbudowa infrastruktury sportowej należącej do Szkoły Podstawowej nr 2 w Pszowie.

(a) Wpływ na ludzi:

- podniesienie poziomu oferty edukacyjnej jednostki oświatowej,
- możliwość zwiększenia liczby godzin wychowania fizycznego,
- propagowanie aktywnego stylu życia,
- zagospodarowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,
- ograniczenie negatywnych zjawisk wśród dzieci i młodzieży,
- propagowanie uprawiania nowych sportów.

(b) Wpływ na środowisko:

- odpowiednie zagospodarowanie terenu,
- trwałe przekształcenie środowiska glebowego pod budowę boisk,
- wprowadzenie dodatkowej roślinności,
- zabezpieczenie środowiska glebowego przed dalszą degradacją.

9. Rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie miasta

Charakterystyka: rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej.

(a) Wpływ na ludzi:

- podniesienie komfortu życia mieszkańców,
- krzewienie proekologicznego stylu życia,
- podniesienie atrakcyjności miejscowości.

(b) Wpływ na środowisko:

- zabezpieczenie gleb i wód podziemnych przed zanieczyszczeniem ściekami,
- poprawa stanu wód podziemnych,
- usunięcie zbiorników bezodpływowych zagrażających środowisku glebowemu,
- zahamowanie degradacji środowiska glebowego i wodnego.

4.3 Wpływ realizacji Strategii na dobra materialne i zabytki

Realizacja przewidzianych projektów w ramach Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszowa nie spowoduje negatywnego wpływu na dobra materialne i zabytki. Całościowa realizacja wszystkich projektów przyczyni się w znacznym stopniu do poprawy stanu środowiska, a skutkiem czego będzie ograniczenie negatywnego wpływu między innymi powietrza czy np. kwaśnych deszczy na te obiekty.

W ramach Strategii nie przewidziano żadnych projektów mających na celu ochronę lub rewitalizację dóbr materialnych i obiektów zabytkowych.

4.4 Prawdopodobieństwo wystąpienia, czasu trwania, częstotliwości i odwracalności oddziaływań

Realizacja każdej z zaplanowanych inwestycji wiąże się ściśle z oddziaływaniem na środowisko i na ludzi. Oddziaływania te będą występowały zarówno na etapie budowy, jak również na etapie użytkowania. Jednakże sposób prowadzenia prac jak i kierunek zmian, do których ma prowadzić dana inwestycja, określają ściśle, z jakimi oddziaływaniami i o jakim charakterze będziemy mieli do czynienia. Głównym założeniem przewidzianych inwestycji jest poprawa stanu środowiska naturalnego na zdegradowanym terenie należącym do Pszowa. Z przeprowadzonej analizy stanu środowiska wnioskować należy, iż największa część działań skierowana powinna być na poprawę jakości powietrza atmosferycznego. Dlatego też głównymi inwestycjami będą przebudowa układu komunikacyjnego oraz budowa Drogi Południowej. Oddziaływania przewidziane do wystąpienia w związku z planowaną realizacją zapisów Strategii występować będą na etapie budowy, jak i na etapie eksploatacji. Na etapie budowy oddziaływania te będą miały głównie charakter lokalny i krótkotrwały. Natomiast oddziaływania na etapie eksploatacji będą długotrwałe oraz mogą mieć szerszy zasięg. W trakcie budowy oddziaływania związane będą głównie z pracą ciężkiego sprzętu mechanicznego, zwiększonym ruchem samochodowym ingerencją w środowisko glebowe i klimat akustyczny. Prowadzenie prac zgodnie z wytyczonym harmonogramem, jak również z zachowaniem niezbędnych środków, umożliwi przeprowadzenie ich z jak najmniejszą szkodliwością dla środowiska.

Etap użytkowania (eksploatacji) spowoduje polepszenie jakości środowiska w kilku jego elementach:

- poprawa stanu jakości powietrza atmosferycznego - możliwe będzie to dzięki usprawnieniu i poprawieniu jakości układu komunikacyjnego, wyprowadzeniu ruchu kołowego z centrum miasta oraz ograniczeniu negatywnego wpływu hałdy Wrzosa na skład powietrza,
- zabezpieczenie terenów przed ich dalszą degradacją i dewastacją poprzez ich zagospodarowanie, głównie w kierunku rekreacyjno - sportowym, jak również dzięki likwidacji nielegalnych składowisk odpadów, rozbudową sieci kanalizacyjnej na terenie miasta

- uporządkowanie roślinności na terenie miasta jak również wprowadzenie nowych elementów roślinnych,
- zabezpieczenie środowiska glebowego i wodnego przed emisją szkodliwych substancji z hałdy Wrzosa oraz nielegalnych składowisk odpadów.

Oddziaływania te będą również oddziaływały na mieszkańców. W głównej mierze będą miały one charakter pozytywny, między innymi:

- podniesienie komfortu życia,
- poprawę bezpieczeństwa mieszkańców,
- stworzenie nowych obiektów rekreacyjno-sportowych,
- podniesienie jakości świadczonych usług edukacyjnych,
- możliwość prowadzenia prozdrowotnego trybu życia,
- ograniczenie patologii i marginalizacji społeczeństwa,
- spadek przestępstw wśród nieletnich,
- kształtowanie proekologicznego stylu życia,
- utworzenie nowych miejsc pracy,
- ograniczenie niebezpieczeństwa epidemiologicznego.

4.5 Informacje na temat możliwych skumulowanych lub transgranicznych oddziaływań na środowisko

Skumulowane oddziaływania występują głównie w trakcie jednoczesnej realizacji w bliskim sąsiedztwie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko. W przypadku realizacji projektów zawartych w *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020* miasto prowadzi szczegółowy monitoring harmonogramu i zakresu realizowanych bądź planowanych projektów, co umożliwi jednoczesne prowadzenie na terenie Pszowa kilku inwestycji oddzielonych od siebie terytorialnie. Co istotne, nie powoduje to nakładania się na siebie ich skutków. W przypadku planowanych inwestycji, należy ze szczególną ostrożnością wykonać harmonogram prac związanych z przekształceniem układu komunikacyjnego w mieście oraz budową drogi południowej. W związku z tym, każdorazowo ze szczególną starannością zostanie przygotowany projekt organizacji ruchu, tak, aby poszczególne fazy robót, w jak najmniejszym stopniu, utrudniały życie mieszkańcom i osobom przyjezdnym oraz nie wpłynęły na zmniejszenie bezpieczeństwa szlaków komunikacyjnych miasta.

Przeprowadzenie inwestycji w Pszowie, który położony jest w bliskiej odległości od granicy z Republiką Czeską, może spowodować wystąpienie oddziaływania transgranicznego w

trakcie ich realizacji i podczas eksploatacji. Jak jednak wykazano wcześniej, wszystkie zaplanowane działania będą powodowały jedynie oddziaływanie lokalne i okresowe. Inwestycje te nie są więc inwestycjami znacząco oddziałującymi na stan środowiska i nie spowodują oddziaływania transgranicznego.

5 Ocena Strategii z punktu widzenia wpływu na środowisko

5.1 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Strategii oraz ich ocena

Zaproponowane w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszowa inwestycje są obecnie na etapie planowania i projektowania bądź na wstępnym etapie realizacji. Dotyczy to takich projektów jak rewitalizacja centrum miasta, budowa Drogi Głównej Południowej oraz projektów działań kompleksowych, obejmujących grupy inwestycji z danego zakresu, takich jak optymalizacja sieci drogowej, czy rozbudowa sieci kanalizacyjnej. W konsekwencji, nie ma możliwości dokładnego określenia wielkości oddziaływania tych inwestycji na środowisko przyrodnicze. Jak wspomniano wcześniej, oddziaływania negatywne występować będą jedynie na etapie budowy i realizacji tych inwestycji. Natomiast na etapie eksploatacji nie przewiduje się oddziaływań negatywnych, jedynie pozytywne, wpływające na poprawę stanu niektórych elementów środowiska Pszowa.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż przewidziane do realizacji inwestycje nie spowodują pogorszenia ani naruszenia równowagi środowiska przyrodniczego na terenie miasta Pszowa. Dlatego też nie przewiduje się żadnych alternatywnych rozwiązań zmieniających przyjęte planowane inwestycje. Nie można również wprowadzić żadnych zmian w sposobie prowadzenia prac, ponieważ dokładna organizacja robót nie została jeszcze wykonana.

Poniżej przedstawiono jedynie metody, jakie można zastosować w trakcie opracowywania harmonogramu i zakresu robót, tak aby ograniczyć do minimum ingerencje i zanieczyszczenie środowiska otaczającego.

Ustalenia ogólne:

- roboty budowlane z zastosowaniem sprzętu i maszyn robotniczych powinny być prowadzone z należytą starannością, nie dopuszczając do zanieczyszczenia wód i gruntów przez niekontrolowane wycieki substancji ropopochodnych,
- w trakcie realizacji przedsięwzięcia należy zapewnić oszczędne korzystanie z terenu, ochronę naturalnego ukształtowania i stosunków wodnych, wszelkie przekształcenia naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych powinny być dopuszczalne jedynie w zakresie wymaganym przy realizacji przedsięwzięcia,

- w toku budowy i remontu oraz eksploatacji należy zapewnić właściwą organizację robót z zastosowaniem sprawnego sprzętu,
- po zakończeniu prac należy oczyścić teren z wszelkich zalegających zanieczyszczeń i odpadów,
- zdjęta lub uszkodzona warstwa humusu powinna zostać odtworzona,
- wszelkie zniszczenia szaty roślinnej należy ograniczyć do minimum,
- należy stosować do wykonania przedsięwzięcia materiały posiadające świadectwa dopuszczenia,
- w trakcie prac należy postępować z powstającymi odpadami zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach,
- w projekcie budowlanym należy przewidzieć i zabezpieczyć miejsca gromadzenia, magazynowania odpadów przewidzianych do wytworzenia w trakcie realizacji przedsięwzięcia,
- w projekcie budowlanym należy przewidzieć sposób i warunki postępowania z wytworzonymi odpadami,
- projekt budowlany powinien uwzględniać stosowanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku rozwiązań i technologii,
- wprowadzić kontrolę i nadzór nad realizacją prac budowlanych.

W przypadku oddziaływania na powietrze atmosferyczne poprzez wprowadzenie dodatkowych dawek gazów i pyłów, można zastosować następujące środki zapobiegawcze:

- zwilżanie powierzchni terenu i zwilżanie sypkiego materiału składowanego na przyzmacach (piasek),
- unikanie warunków sprzyjających pyleniu podczas przesypywania sypkiego materiału,
- szybkie zagospodarowanie powierzchni, która została odstonięta i przez to narażona na erozję eoliczną,
- techniczne czyszczenie kół pojazdów wyjeżdżających na ulice z placu budowy oraz czyszczenie na mokro odcinków ulic.

Ograniczenie hałasu powinno nastąpić poprzez zastosowanie następujących środków:

- konieczność spełniania przez stosowane maszyny kryteriów dotyczących ich mocy zawartych w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń

w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. Nr 263, poz. 2202, zm. Dz.U. 2006.32.223, 2007.105.718).

- prace budowlane powinny być prowadzone tylko w porze dziennej,
- stosowanie obudów i ekranów akustycznych,
- stosowanie materiałów dźwiękoszczelnych,
- planowanie prac z uwzględnieniem jak najmniejszej liczby pracowników przebywających w obszarze oddziaływania akustycznego.

Środowisko glebowe:

- zabezpieczenie gleby przed substancjami ropopochodnymi pochodzącymi z używanych maszyn i pojazdów, poprzez utworzenie utwardzonego placu na którym te maszyny i pojazdy będą parkowały,
- monitoring stanu technicznego wykorzystywanych pojazdów i maszyn.

Roślinność:

- odpowiednie zabezpieczenie roślinności wysokiej przed uszkodzeniami (konary, pnie oraz korzenie),
- ograniczenie wycinki.

Odpady:

- utrzymywanie odpowiedniego porządku na terenie prac,
- składowanie odpadów w wyznaczonych do tego celu miejscach i pojemnikach,
- przekazanie odpadów nadających się do recyklingu odpowiednim firmom oraz odpowiednie unieszkodliwienie pozostałych odpadów.

Wprowadzenie przedstawionych powyżej zabiegów do planów wykonawczych inwestycji spowoduje minimalizację negatywnego oddziaływania etapu budowy (wykonawstwa).

5.2 Uwagi końcowe i zalecenia

5.2.1. Wnioski i zalecenia dotyczące realizacji Strategii

Przeprowadzona analiza stanu jakości środowiska na terenie miasta Pszowa w *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020*, innych dokumentach o charakterze strategicznym, jak również w niniejszym opracowaniu, wskazuje jednoznacznie na konieczność podjęcia działań mających na celu przede wszystkim poprawę stanu jakości powietrza atmosferycznego (głównie w zakresie zawartości pyłu i benzo(a)pirenu) oraz terenów zdegradowanych w wyniku działalności wydobywczej węgla kamiennego. Zaproponowane działania w *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta*

Pszów są kompatybilne z wieloma dokumentami o znaczeniu międzynarodowym, krajowym, ale również wojewódzkim, regionalnym i lokalnym. Umożliwią one spełnienie tylko niektórych ich zapisów, ale spowodują wiele korzyści, szczególnie w zdegradowanym środowisku.

W celu realizacji tych zapisów konieczne jest jednak sporządzenie dokładnych, szczegółowych planów budowy, przebudowy lub modernizacji, w których na każdym etapie powinny zostać uwzględnione założenia ochrony środowiska. A prowadzone prace powinny być jak najmniej uciążliwe dla otaczającego środowiska naturalnego oraz mieszkańców tych terenów.

Z punktu widzenia ochrony środowiska działania te powinny przynieść w przyszłości pozytywne zmiany, jednakże obecnie nie ma możliwości oszacowania ich wielkości, ze względu na etap planowania. Nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań skumulowanych oraz transgranicznych.

Ważne byłoby również poświęcenie większej uwagi na ład przestrzenny i architektoniczny miasta. Dodatkowo warto również wprowadzić większe ilości roślinności na tereny rekultywowane, co z kolei podniesie atrakcyjność miasta, ale również pozytywnie wpłynie na oczyszczenie powietrza oraz klimat. Proponuje się wprowadzenie gatunków odpornych na zanieczyszczenie powietrza, a jednocześnie akumulujących duże ilości szkodliwych związków.

5.2.2. Propozycje dotyczące monitorowania zmian w środowisku

Monitoring środowiska jest jednym z podstawowych narzędzi umożliwiających kontrolę jego jakości. Wprowadzone zmiany, również w środowisku, w wyniku wykonania zapisów Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów kontrolowane będą w trzech etapach:

- osiągalność zakładanych czynników,
- wpływ realizacji poszczególnych przedsięwzięć na przyjęte cele i priorytetu Programu,
- harmonogram terminowo-finansowy przedsięwzięć.

Realizacja projektów zawartych w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów spowodować powinna:

- zmniejszenie się liczby zdewastowanych terenów,
- zmniejszenie liczby składowisk odpadów,
- ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk śmieci,
- poprawa stanu środowiska w miejscach, gdzie tworzone były tzw. dzikie wysypiska,
- ograniczenie emisji spalin w centrum miasta,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców,
- zwiększenie ilości terenów rekreacyjnych,
- rozszerzenie infrastruktury dla obsługi turystyki pielgrzymkowej,
- rozszerzenie bazy sportowo-rekreacyjnej,
- zagospodarowanie terenów zagrożonych dewastacją,
- obniżenie poziomu hałasu w centrum miasta,
- poprawę stanu dróg miejskich,
- zwiększenie ilości km sieci kanalizacyjnych.

6 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą prawną sporządzenia niniejszej Prognozy jest art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227). Artykuł ten narzuca obowiązek przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji dokumentów strategicznych opracowanych przez organy administracyjne. Zapisy Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) są przeniesieniem do prawodawstwa polskiego postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27.06.2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 wykonana została zgodnie z wymogami art. 51 Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227). Podstawowymi elementami prognozy, zgodnie z w/w ustawą, powinny być:

- a) Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami,
- b) Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,

- d) Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Zapisy *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020* są spójne z wieloma programami i planami o znaczeniu międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim, regionalnym oraz lokalnym. Z punktu widzenia ochrony środowiska zapisy w tych dokumentach dotyczą przede wszystkim rekultywacji oraz poprawy jakości powietrza atmosferycznego. Zadania związane z realizacją tego celu przyczynią się głównie do poprawy warunków estetycznych miasta i regionu oraz wpłyną na poziom bezpieczeństwa. Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów obejmuje swoim zasięgiem cały teren Pszowa. Realizacja zaproponowanych projektów spowoduje oddziaływania na etapie budowy, jak i na etapie eksploatacji. Na etapie budowy wystąpią oddziaływania krótkotrwałe o znaczeniu lokalnym, spowodowane głównie działaniami ciężkiego sprzętu oraz wykonywanymi pracami remontowymi. Natomiast na etapie eksploatacji oddziaływania będą długoterminowe i spowodują poprawę stanu środowiska naturalnego na terenach objętych realizacją Projektów w ramach Strategii. Ze względu na odpowiednie ułożenie harmonogramu prac wszystkich inwestycji nie będzie występowało oddziaływanie skumulowane. Również nie będzie miało miejsca oddziaływanie transgraniczne. Kompleksowa realizacja zapisów Strategii umożliwi poprawę stanu środowiska na terenie miasta. Zmiany te będą zauważalne głównie w poprawie jakości takich elementów środowiska, jak:

- powietrze atmosferyczne - zdecydowanej poprawie ulegnie stan powietrza atmosferycznego. Powodowane będzie to poprawą stanu nawierzchni dróg (wymiana nawierzchni) oraz modernizacją systemu komunikacji (przebudowa dróg, upłynnienie ruchu),
- gleby - zabezpieczenie terenów przed ich dalszą degradacją i dewastacją poprzez nadanie im nowych wartości użytkowych lub przygotowanie pod inwestycje zewnętrzne, zabezpieczenie przed wprowadzaniem ścieków poprzez rozbudowę systemu kanalizacji,
- krajobraz - podniesienie atrakcyjności wizualnej miasta,
- zwiększenie ilości terenów rekreacyjno-wypoczynkowych - tereny zdegradowane i zdewastowane zostaną przeznaczone pod budowę nowych centrów wypoczynku, rozrywki. Rozszerzona i poprawiona zostanie również baza sportowa miasta,
- podniesienie poziomu życia mieszkańców - wszystkie działania spowodują jednocześnie podniesienie warunków życia mieszkańców,

- podniesienie atrakcyjności miejscowości - realizacja założeń umożliwi kompleksowe pokonanie wielu mankamentów miasta, co w zdecydowanym stopniu spowoduje wzrost jego atrakcyjności. Zarówno pod względem gospodarczym, jak turystyczno-bytowym.

W tabeli przedstawiono skondensowaną, całościową ocenę wpływu projektów ujętych w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na ludzi oraz środowisko naturalne.

Tabela Ocena wpływu realizacji projektów ujętych w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na stan środowiska i zdrowie ludzi

Lp.	Projekt	Różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta	Ludzie	Woda	Powietrze i środowisko akustyczne	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki
1.	Zagospodarowanie hałdy Wrzosy - Osadniki Mułowe na cele sportowo-rekreacyjne	+	+	+	+	+	+	+	0	0
2.	Kompleksowa rewitalizacja centrum miasta	+	+	0	+	+	+	0	0	+
3.	Budowa zakładu termicznej utylizacji odpadów	+/-	+/-	0	+/-	0	-	0	0	0
4.	Optymalizacja sieci drogowej na terenie Pszowa	+	+	+	+	+	+	0	0	0
5.	Budowa Drogi Głównej Południowej	+/-	+	+	+	+/-	+	0	0	0
6.	Budowa sali gimnastycznej przy Gimnazjum	+/-	+	0	0	+	+	0	0	0
7.	Budowa infrastruktury dla obsługi ruchu pielgrzymkowego na terenie miasta	+/-	+	0	+	+/-	+	0	0	+
8.	Budowa boiska przy Szkole Podstawowej nr 2	+/-	+	0	0	+	+	0	0	0
9.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta	+	+	+	0	+	0	+	+	0